
СУЧАСНА ЛІТЕРАТУРА В ЮНАЦЬКОМУ ЧИТАННІ

Йоанна Ягелло

Кава з кардамоном
(Скорочено)

Кава з кардамоном

(Скорочено)

Моєму дідусеві <...>

<...>

ВЕРЕСЕНЬ

I

— Фі-і-іку-у-ус! — верескнула Лінка й рвучко підхопилася на ліжку. Кудлатий пес дихнув їй просто в обличчя теплим, щасливим подихом, а тоді лизнув дівчині щоку. Лінка знехотя зиркнула на годинника. Умгу, пів на десяту. Цікаво, чи собаку вже вигулювали. Можна було закластися, що ні.

— Фікус, ти вже на вулиці був? — запитала вона, силкуючись намацати капці під купою газет і пожмаканим одягом. Шалений собачий танок по смугастому килимку явно свідчив, що пес прагне вийти. Лінка потягнулася й глянула у вікно. Дах костелу блищав від дощу. Вона обожнювала цей краєвид. Їй вдалося переконати маму переробити кухню на

кімнату для неї. Власні п'ять із половиною метрів. Просто неймовірно, що тут помістилися ліжко, і письмовий стіл, і книжковий стелаж, і навіть невеличка шафа. Нехай собі Кай тішиться, що в нього велика кімната. Їй подобається у своїй нірці. Дощ полив дужче. «Не забути парасольку, — подумала Лінка. — Добре, що лінійка з нагоди початку навчального року розпочнеться лише об одинадцятій. Помию голову, поснідаю, принаймні нікуди не поспішатиму. Останній день розслабухи».

Позіхаючи, дівчина почалапала на кухню. На блискучій стільниці лежала записка.

Халіно!

*Відведи Казика до садочка. Я не встигну. Не запізнися на лінійку. За-
лишаю тобі гроші на квіти. Повернися пізно.*

Мама

«Квіти приносять на закінчення року, мамо», — подумала Лінка. А тоді відчула, як лють розливається по ній аж до кінчиків ледь відстовбурчених вух. По-перше, ніяка вона не Халіна. Скільки можна просити. Досить того, що її назвали на честь прабабці, яка, мабуть, у труні перевертається, бо якби була жива, то напевно наполягла би, щоб Лінку назвали по-іншому. Юлія. Моніка. Може, Марта. Досить, що ім'я Халіна записане в усіх документах. Цікаво, як це мати примудрилася назвати їх такими лажовими іменами: Халіна й Казимеж! Добре, що їх лише двоє, бо мати негайно згадала би про когось із родичів з якоїсь провінційної діри, Стефана чи Божидара, чи ще якусь там Генрику! По-друге, мамо, це не моя дитина! Починається! Пограйся з Казиком, відведи Казика, почитай Казикові! Відолашний Каю (бо для Лінки братик був Каєм), мама з тобою не піде, хоча це перший день у садочку після літніх канікул.

— Каю, вставай! — погукала вона, намагаючись одночасно знайти святковий одяг. Чудово. Минулорічна спідниця не бажала застібатися. Лінка попросувала блузку, яка, на щастя, прикривала неслухняного гудзика, позичила в мами шкарпетки тілесного кольору, вирішивши, що смугасті чи махрові рожеві аж ніяк не пасуватимуть до святкових туфель, полегшено перевела подих і подалася, нарешті, будити Кая.

Почувши, що треба йти до садочка, заспаний шестирічний хлопчик вирішив покласти до рюкзачка всі свої машинки. Тоді заявив, що хоче одягти улюблені пляжні шорти із зеленими пальмами, а на сніданок ви-

магав сосиску з гірчицею. Машинки не поміщалися, тому, крім рюкзака, Кай узяв дві найбільші під пахву й нізачо не бажав з ними розлучитися навіть тоді, коли одягався й снідав. Під шорти натягнув товсті колготки. Гм, вигляд був доволі химерний, проте дитина здавалася задоволеною. Сосисок не було, тож малий виїв півбаночки гірчиці й закусив тістечком. Лінка не поснідала, бо в холодильнику, крім гірчиці, був хіба що початий ванільний сирок, та їй однаково нічого не хотілося. Під час канікул вона звикла спати до полудня, і її шлунок о цій порі не подавав жодних ознак життя. Крім того, протягом останніх двох місяців Лінка рідко дивилася на годинника. Зате відтепер у неї знову почнуться ранкові стреси. Намагаючись застігнути спідницю й знайти щітку для волосся, дівчина подумала, що вони вже почалися. Може, тому їй навіть сирка не хотілося. На щастя, садочок був недалеко. Зараз лише двадцять по десятій. Устигнуть.<...>

Приземкувата, кремово-помаранчева будівля гімназії імені Болеслава Лесьмяна виразно свідчила про те, що це не була ніяка довоєнна школа, котра могла похвалитися довгим списком славетних випускників та історією, записаною в її анналах золотими літерами, а звичайна собі дво-поверхова гімназія, заснована в період запровадження освітньої реформи. Раніше тут була початкова школа, і це певним чином відчувалося й зараз: низенькі лавочки в коридорах, запах пасти для підлоги, традиційні, з неодмінними рюшечками, фіранки на вікнах. Клас «А», до якого ходила Лінка, був єдиним неспеціалізованим. Два інші гордо звалися «двомовними». Щоб туди потрапити, треба було мати середній бал не нижче 4,5 та добре скласти вступний іспит. Коли рік тому Лінка прийшла на екзамени і збагнула, що людей у залі принаймні вп'ятеро більше, ніж місць, вона не дуже сподівалася пройти за конкурсом. На свій середній бал їй довелося працювати в поті чола, і дівчина ніколи не приховувала, що на світі існують речі цікавіші, ніж навчання.

Ось чому зараз Лінка заходила до класу зі свіжопофарбованою табличкою «III А», тобто до найгіршого з-поміж третіх, а може й у всій школі. Якби не туплі на височезних підборах, вона б, напевне, бігла, бо ж запізнилася щонайменше на десять хвилин, але відчувала, що на п'ятах у неї з'явилися пухирі, і тепер їй залишається хіба що поволеньки шкутильгати. «Савецька зараз верещатиме й хитатиме головою», — подумала дівчина. «Ну, Халіно, — пригадала вона вчительку. — Так не можна, дитино. Ми всі чекаємо, доки ти зволиш прийти. Що, по дорозі до кав'ярні заскочила?» Кожного, хто запізнювався, їхня класна керівничка закидала зливою фраз,

які могли видаватися кумедними, якби не те, що густо наквацянні помадою губи вчительки рухалися дедалі швидше, бюст хвилювався, а голос злітав усе вище, так, що здавалося, ніби Савецька за мить лусне або кине́ться на свою жертву й поглине її з кістками. Словом, це була справжня потвора. Халіна глибоко перевела подих, постукала й рішуче натиснула на клямку.

— Ой, про... бачте, — здивовано пробурмотіла вона. За вчительським столом замість Савецької в її вічному жакеті із трояндочками сидів... якийсь чоловік! Засмаглий, ледь сивуватий, у блакитній сорочці. Лінка вже хотіла було вийти, але побачила Наталію, Анку, Худого та інших. Її клас! Ага, Савецька, певне, як завжди хвора, а цей підстаркуватий Жан Рено прийшов на заміну. Усі дивилися на неї якось дивно. Певне, це все через тугу. Лінка сіла на своєму місці біля Наталії й за мить почула, як та шепоче: «Твоя спідниця...» Дівчина непомітно зиркнула вниз і почервоніла. Блузка задерлася догори, відкриваючи розстібнуті гудзик і блискавку. Швиденько обсмикнула тканину й підвела голову. Відчувала, як Рено втупився в неї поглядом.

— Хто це такий? — пошепки запитала вона в Наталії.

— Новий класний керівник, — так само пошепки відказала та. — Математик.

— А Савецька де?

— У доньки в Лондоні. Вирішила вивчити англійську й перекваліфікуватися на викладачку іноземної.

Математика звали Яцек Шрон, про що він повідомив, записавши на дошці своє ім'я та прізвище великими літерами. Під ними почав з'являтися розклад уроків. Цікаво, той, хто його складає, узагалі зважає на середньостатистичного учня? Як можна поставити в п'ятницю вісім уроків, з яких чотири останні — це фізика, хімія, біологія та математика? Зітхнувши, Лінка почала перетрушувати торбину, шукаючи, чим і на чому записати. Добре, що Наталія зглянулася на подругу й простягла їй аркуш паперу й ручку.

— Я захопила для тебе, бо знала, що ти забудеш.

Наталія завжди була підготовлена й організована. Її подруга й цілкомита протилежність у всьому, навіть у зовнішності. Чорнява красуня, схожа на іспанку, із блискучими мигдалевидними нігтями. Лінці подобалася власна копиця кучерявого волосся, і те, що вона така худа й може об'їдатися солодощами, та поруч із Наталією почувалася, немов дитина.

— Коли ти повернулася? — запитала Наталія. — Я до тебе дзвонила.

— Учора ввечері. Що робитимемо, коли цей цирк закінчиться?

— Підемо до тебе, щоб ти переодягнулася, — захихотіла Наталія. — А потім до міста.

Лише тоді, коли математик закрив класний журнал і з усмішкою кінозірки попросився з учнями, Лінка помітила незнайому дівчину, що сиділа ззаду.

— Хто це? — пошепки запитала вона.

— Новенька, — Наталія байдуже низила плечима, наче дівчина була якоюсь комахою. — Касею звуть.

Незнайомка не усміхалася. Повільно, методично заховала свої речі до рюкзака, поставила на місце стілець і вийшла, не дивлячись ні на кого. Якась неприємна.

— Не знаю, тиха така. Ну, і в халепу відразу вскочила, бо як прийшла, то вільне місце залишилося тільки біля Трембацького.

— Вона сіла із Трембалем?

— А що їй залишалося робити?

Трембаль, широкоплечий здоровило з кулаками, мов добрячі буханці, який щодня ходив «качатися» до поблизького тренажерного залу «Зевс», явно не належав до улюбленців дівчат. <...>

Ліцей, до якого ходив кузен Наталії, узагалі не був схожий на навчальний заклад. На фасаді гарно відреставрованого будинку виднів напис: «XXX Приватний мистецький ліцей». Наталія штовхнула двері, і дівчата почали підніматися стрімкими мармуровими сходами на останній поверх.

— На школу не схоже, — сказала Лінка.

— Там побачиш.

Ліцей знаходився на піддашші. Сонячні промені просіювалися крізь маленькі віконця в похилому дахові й відбивалися від рам, які висіли на обох стінах холу. Ліворуч були постелі й акварельні картини. Праворуч — чорно-білі фото осіб різного віку, переодягнених у химерні історичні костюми.

— А ось і Адріан! — вигукнула Наталія.

До дівчат підійшов світловолосий хлопець у червоній сорочці й вельветовому піджаку. У руках тримав великого кошика із фруктами.

— Привіт, — озвався він, тамуючи задишку. — Я пообіцяв привезти з дачі фрукти для натюрмортів, — і показав на свій барвистий багаж, який поставив на підлогу.

— Привіт, — відповіла Наталія, водночас кивнувши на стіну. — Класні фотографії.

— Ну, гарні. Це фотографічний клас робив знімки вчителів. <...>

— Моїх тут немає. Я в художньому класі. Ось моя картина, — показав акварель. — Цей проект називається «Вулиця Хмельна». Усі малювали одне й те саме місце, але використовуючи різні техніки.

Лінка вдивлялася в картини мов зачарована.

— Ти, певне, хотіла б дізнатися дещо про школу? У нас усі предмети, як у звичайних ліцеях і крім цього ще блок мистецьких, тричі на тиждень по чотири години. Маємо малюнок, історію мистецтв, живопис і таке інше, а що у фотографів, того я достеменно не знаю... Ага, ось тут висить новий розклад, можеш подивитися, — і хлопець показав на стенд у кінці коридору.

— А платня за навчання? — наважилася поцікавитися Лінка.

— Немала. Але, здається, воно того варте. Ну, і ще можна взяти участь у конкурсі.

— У конкурсі?

— Так. Щороку оголошують конкурс у двох категоріях: фотографія й живопис. Переможця звільняють від плати за навчання. Я теж пробував, але не вдалося. Ось, дивися, тут висить оголошення.

Цьогоріч на конкурс треба було підготувати цикл із десятих — п'ятнадцятих фотографій. Тема: «Мої місця». Строк: до тридцятого червня наступного року. «Що ж, часу не так уже й мало», — подумала Лінка. <...>

— Хочу тебе про дещо попрохати, — мовила Наталія, коли дівчата вже сиділи за столиком над своїми вазочками. — Підеш зі мною завтра на кастинг? <...>

II

<...>

У великому світлому приміщенні яскраві лампи сліпили очі. Ліворуч сиділа групка людей: темноволоса, неприємна на вигляд пані середнього віку, білявка із зошитом на колінах і молодий фотограф. <...>

— Мене звати Халіна Барська, мені п'ятнадцять років. Цікавлюся фотографією... — і замовкла.

— Руки! — підказав фотограф.

— Що — руки? — не зрозуміла Лінка. — Мої руки... гм... звичайного розміру... здається... — не втрималася й вибухнула сміхом.

— Покажи руки.

Дівчина глянула на фотографа. У нього були неймовірно блакитні очі, Лінка ніколи в житті таких не бачила. Біля їх кутиків ховалися зморщечки від сміху. Засмаглий ніс. Дівчина слухняно підняла руки, а тоді покрутила ними. Не могла відвести від хлопця погляду.

— А тепер твої слова, — підказав фотограф.

Ой леле, як же це було?

Пробурмотіла тихо:

— Після шампуню «Стар» мої коси літають, як птахи.

Лінка відразу збагнула, що бовкнула щось не те, усі засміялися, навіть ця неприємна пані.

— Пробачте, — сказала Лінка, — я прийшла сюди тільки за компанію.

Дівчина не могла вгамувати сміху, тому швиденько вклонилася й зачинила за собою двері. <....>

— Перепрошую, — перед подругами стояв фотограф, який простягав Лінці візитку. — Зателефонуй мені. Така вродлива дівчина може розраховувати на кращу кар'єру, ніж зніматися в ідіотській рекламі.

-
- З якими почуттями прокинулася Лінка?
 - Чому свою кімнату вона називала ніркою?
 - Поміркуйте, чому Лінка навчалась у неспеціалізованому класі. Про що це свідчить — про нездатність навчатися чи про щось інше?
 - Поясніть причину, через яку фотограф запропонував Лінці кращу кар'єру, ніж зйомки в рекламі.
-

III

<...>Зателефонувала через два тижні.

— Дівчина з косами, мов птахи? — пожартував він. — Якщо ти думаєш про кар'єру, тобі знадобиться професійна фотосесія. Узагалі-то це недешева річ... Навіть дуже. Але може, ми щось придумаємо? Що скажеш? Завтра я виїжджаю з Варшави, і до кінця тижня мене не буде. Може, наступного вівторка, скажімо, об одинадцятій? Підходить?

— Підходить, — видушила Лінка.

— Приходь до студії. І принеси якісь гарненькі шмотки. Ну, розумієш, якісь легенькі плаття, те, у чому ти виглядатимеш жіночною. То що, домовилися?

Лінка не знала, чи розповідати про цю розмову Наталії, чи ні. Тобто, вона знала що розказати треба, але нічого не розповіла. Був четвер, залишалася п'ятниця, тоді вихідні, понеділок...<...>

IV

<...>

Салон уже був яскраво освітлений. Посередині стояв червоний диван. Фотограф міняв об'єктив.

— Узагалі мене Мацек звати, — представився він.

— А я Лінка.

— Лінка? — здивувався той.

— Просто Лінка.

— А й справді, — хлопець ляснув себе по лобі. — Халінка...

Уважно глянув на неї.

— У тебе гарне обличчя, — оцінив він зі знанням справи, а тоді додав, — і тіло.

Лінка зашарілася.

— Де там, не перебільшуй.

Він підвів її до дзеркала. Підняв догори підборіддя й ледь схилив набік її голову. <...>

— У тебе прекрасне тіло, цікаве обличчя, але в тобі є більше. Таємниці.

Лінці стало гаряче. Ніхто досі такого їй не казав і так на неї не дивився.

Мацек відсторонився й заходився копірситися в камері.

— Гаразд, — почав він. — Беремося до роботи. Спершу стань тут, я зніму обличчя крупним планом. Готова?

Лінка стала біля стіни й спробувала всміхнутися.

— Заширока посмішка, — насупився Мацек. — Розтули вуста. Добре. Зволож губи. Добре. Саме так. Тепер глянь на мене, але не відвертайся... Не забувай, що ти вродлива, ти повинна спокушати... Вуста хай будуть ледь розтулені... Добре...

Фотоапарат клацав десятки знімків. Було неймовірно гаряче. Після обличчя настала черга фігури.

— Окей... Трохи підсмикни сукенку... Ще вище, не бійся... Добре... Ще трішечки... А тепер лягай на спину. Руки догори, отак.

Хлопець підійшов до Лінки й підштовхнув її в бік стіни. Дівчина знімаювала. Ніхто досі не торкався її так, наче вона була предметом. «Все-таки він професіонал», — майнула думка. <...>

Погладив її по голові й накрутив на палець неслухняний кучерик. У нього були великі, теплі долоні. Лінка сама не розуміла, як це сталося: вона заплющила очі й відчула його м'які губи на своїх. Його рука пестила її спину, та коли дівчина збагнула, що долоня мандрує чимраз сміливіше під бретелькою ліфчика, то відскочила мов попечена.

— Пробач, — сказав він. — Сама бачиш, як ти впливаєш на чоловіків. Це неабиякий дар.

Глянув на годинника й підвівся з канапи.

— Одягнися. У мене зараз наступна фотосесія.

Лінка слухняно встала і, мов механічна лялька, почала натягати на себе одяг.

— Дай мені свій номер телефону. Я подзвоню, коли фотографії будуть готові.

ЖОВТЕНЬ

<...>

I

Лінка очікувала більш звичних фотографій. Просто обличчя й фігура мають бути настільки чіткими, щоб хтось вибрав її з каталогу дівчат. Таких теж було кільканадцять, зате решта — геть інші. Фотографії вражали! Халіна насилу впізнала на них себе. Хто ця дівчина із блискучими кучерями, на обличчі якої завдяки грі світла вимальовувалася таємничість? Проте найбільше вражала якість знімків. Саме ті місця, які вона хотіла би підкреслити, були чіткими й виразними, решта м'яко їх доповнювала. <...>

Лінка зачаровано дивилася, як Мацек, посуваючись то вперед, то назад, то вбік, змінював довжину тіней і чіткість рис. Не могла відвести погляду від його вуст, які рівномірно рухалися, і від очей, котрі сяяли від світла рефлекторів.

— Відсуваєш джерело світла від осі об'єктива...

Але вона більше не слухала. Понад усе прагнула, щоб він її поцілував. І тоді Мацек підійшов і просто обійняв її, а вона притулилася до його плеча, наче сподівалася знайти там відповіді на всі свої питання, розвіяти всі власні побоювання. Обоє стояли незграбно, боячись найменшого руху, який порушив би їхню єдність і все зіпсував. Тоді він погладив Лінку по спині, спершу якимось механічно, як гладять пса, який підійшов по свою порцію ласки, та вже за хвилину ніжно, відчуючи під ткани-

ною плаття лопатки, хребет, усе молоде тіло, яке прагнуло пестошів. Вона сама відшукала його вуста, задерши голову догори й занутивши пальці в його густому волоссі. Їй здавалося, що цей поцілунок розтоплює її, вона неначе тоне в сонячному промінні й перетворюється на тремтливе, гаряче повітря.

Хлопець підвівся й вимкнув рефлектор. Лінка дивилася, як м'яко він рухається в темряві. Засвітив маленьку бічну лампочку й присунувся до дівчини. Його руки пестили її плечі, а уста знову відшукали її губи, тоді вухо, шию. Лінка відчувала, як у неї калатає серце, їй здавалося, що вона от-от знепритомніє. Вуст, рук, усього було занадто багато, дівчина втрачала над цим владу й тоді раптом випрочувалася.

— Я не можу...

— У чому справа? — майже вигукнув він. — Щось не так?

Різко підвівся й увімкнув горішнє світло.

— Що ти собі уявляєш? — грубо сказав він. — Що отримаєш щось задурно? Тут тисячі таких, як ти, пхаються в усі вікна й двері. Це бізнес, а не дитячий садок. Немає співпраці, то й фоток нема. Ну, хіба що ти їх у мене купиш. Хоча не думаю, що в тебе знайдуться такі гроші. Подзвони, як передумаєш.

Лінка дивилася, як він запихає її фотографії до конверта й кладе до шухляди, а тоді просто вийшла геть.

IV

День Учителя в гімназії номер 243 обіцяв бути, як завжди, нудним, проте Леон їх здивував.

— Тягнемо жеребки, — заявив він. — Нині я буду учнем разом з усіма. А ви почергово навчатимете нас різних предметів. Ось тут жеребки. Десятеро з вас витягнуть якийсь предмет. Решта папірців чисті. Маємо дві години. Ну, що?

Халіна не могла зосередитися, але потім приєдналася до гри. Її папірець виявився чистим, зате на Наталіїному виднів багатообіцяючий напис «образотворче мистецтво».

<...> Більшість лише вдавали, що малюють. Одного погляду було досить, щоб помітити, як учні пишуть під партами есемески й читають журнальчики. Такий урок нічого не змінив. Лише новенька працювала зосереджено. Лінка не бачила її малюнка на відстані. Щойно закінчилися передбачені десять хвилин, як Наталія зібрала роботи й розвісила їх на

стіні. Усі почали їх розглядати й аж умирали від сміху. Але портрет цієї новенької... Лінка не вірила своїм очам. Малюнок відтворював обличчя вчителя з майже фотографічною точністю. Ба більше: не лише риси, але й те, як він посміхається й ледь супить брови. Портрет був геніальний. Леон теж це помітив.

— Оце-то хист, — схвально мовив він, усміхаючись до новенької.

Та лише стинула худенькими плечима. На зріст мала від сили метр п'ятдесят. Худорявенька, вона здавалася тендітною, мов пташка. У неї було коротке темне волосся й великі очі, обведені темними колами. Новенька рідко озивалася і, хоча від початку навчального року минуло вже кілька тижнів, ніхто, власне, нічого про неї не знав. Здавалося, вона не має бажання ні з ким знайомитися.

Леон посадив її за першу парту, бо ззаду вона не бачила дошки. Задля цього він розділив кілька пар, і не всі були цим задоволені. Наприклад, розсадив жакливіх близнючок, Алю й Елю, які вважали, що все це вина новенької. Алю посадили з качком Трембальським, а Елю — з Монікою. І якщо Аля не нарікала, бо Трембальський, хоча й занадто мускулястий, усе-таки був хлопцем, і під час нудних уроків на ньому можна було відпрацьовувати техніку спокушання, то Еля скиглила, бо вихована й працьовита Моніка була її цілковитою протилежністю й не поділяла Елиного захоплення соляріями чи акціями в торгових центрах. У результаті таких змін ця новенька, Кася, сиділа з Міхалом, а той був класним хлопцем. Мабуть, найкращим в їхньому класі. Він їздив на велосипеді й умів грати на гітарі. І зараз саме підійшов до Касі й щось їй сказав, усміхаючись...

— Ото вже вона кирпу гнутиме, — заявила Наталія, коли дівчата вийшли зі школи.

— Та чого ти? Вона просто гарно малює. А тебе заavidки беруть, чи що?

— Ти що, дурна? Чого іще? Через отого красунчика?

— Здається, ти трохи перебільшуєш. Чого ти до неї чіпляєшся? Ти ж її зовсім не знаєш! Ніколи з нею не говорила!

— А ти хіба говорила? Ти підійшла до неї бодай раз? Теж іще, шляхетна знайшлася. Так само кепкуєш із неї, як і решта.

Халіна глянула на Наталію і враз усе зрозуміла. Тому запитала на-впростець:

— То він тобі подобається, еге ж? Міхал тобі подобається, і ти казишся, бо він з Каською сидить і не глузує з неї, а навпаки, гарно ставиться?

— Він мені зовсім не подобається.

— Брехня. Я ж бачу. Раніше ти мені все розповідала...

— А ти? Ти зі мною всім ділишся? Анджела мені сказала, що в тебе була фотосесія. Її мати випадково бачила, як той фотограф переглядав твої знімки, коли вона пішла запитати про Анджелу. То, може, ти мені розповіси, що й до чого, га?

Наталія рвучко крутнулася й швидким кроком подалася геть. Лінка непорушно стояла під школою, відчуваючи, як на очі навертаються сльози. Раптом помітила цю новеньку, Каську, яка поволі йшла в бік стадіону. Почасти наперекір Наталії, а почасти, щоб довести самій собі, що вона не така, як усі, наздогнала однокласницю.

— Гей, Касько, почекай!

Дівчина обернулася й вичікувально глянула на неї.

— Ти десь тут неподалік живеш?

— Там, — Кася махнула рукою в бік багатоповерхівок.

— Ясно. А давно ти переїхала?

— Ні, недавно. А чого ти питаєш?

Лінка зніяковіла. Що вона має на увазі?

— Та просто так, щоб якось розмову почати. Бо ти ні з ким не спілкуєшся. Певне, почувашся трохи чужою?

Каська знизала плечима.

— Та що ти. Не так усе погано.

— Може, зайдеш до мене? Я теж недалеко мешкаю.

— Нині не можу. Мені треба дещо купити. Усі штани подерті.

— Класно тобі. А я допроситися не можу, щоб мені купили нові джинси. Моя мама вважає, що одяг купують раз на п'ять років.

І тут сталося диво: Кася усміхнулася!

— То, може, іншим разом? Наступного тижня?

— Окей, давай наступного тижня.<...>

-
- Чому Лінка нічого не розповіла подрузі про фотосесію?
 - Простежте, які почуття відчувала Лінка під час фотосесії. За допомогою яких художніх засобів вони відображаються?
 - Поясніть, яким постає Мацек у сцені зйомки. Який прийом використовує автор, створюючи його образ?
 - Як Лінка поставилася до новенької? Чи була вона щирою, підійшовши до Касі?
-

VI

<...> У школі Халіна сиділа як на голках.

— Що з тобою? — щохвилини допитувалася Наталія. Хоча дівчата продовжували об'являтися одна на одну, подруга вочевидь була занепокоєна її станом.

— Нічого, — Лінка відповідала, як робот.

А що вона могла сказати? Що мама зникла, і вона страшенно хвилюється? Що в мамі, можливо, хтось є? Під кінець уроків Лінка усвідомила, що встигла схопити три одиниці. Спершу хімічка, руда злостива мавпа, викликала її до дошки. Халіна постояла, постояла й повернулася за парту, дошка залишилася чистою, якщо не враховувати смуг від швиденько витертих спроб написати якусь абстрактну реакцію. Потім виявилось, що вона забула вдома твір. Вчителька польської, тиха, сумовита жінка, яка вічно ходила в сірих светрах, цього разу їй не подарувала. Бо й справді, від початку року жодне завдання не було принесене вчасно. Класний керівник віддав їй контрольну, ту, що вона написала пізніше за інших, бо мала фотосесію. Йому явно було прикро, але що там казати: жодне завдання не було розв'язане правильно, а більшості Лінка навіть не торкнулася.

— Залишишися після уроків, — сказав він, глибоко зітхнувши. <...>

ЛИСТОПАД

<...>

I

На могилу батька Лінка поїхала з бабусею Боженою. <...>

Про що думала бабуся? Цього Лінка не знала. Певне, згадувала свого сина, молодого мужчину, який дивився на неї з овальної фотографії. Ворушила вустами, тож або розмовляла з ним, або молилася. Лінка теж ненадовго замислювалася, чи сумує вона за татом, якого, власне, не пам'ятала. Мабуть, ні. Зате вона сумувала за такою родиною, як у її подрузок. Звичайною родиною, з мамою, татом, братами й сестрами. Сумувала за мамою, котра була бозна-де, і ніхто не хотів сказати Лінці, куди й навіть що вона поїхала. Адам якось викручувався. Кілька разів дівчина спитала в нього, куди поїхала мама. «Ну, за кордон, вона ж тобі казала». — «Так,

але куди саме, невже ти не можеш мені сказати, куди й навіщо вона поїхала?» Після цього наставала мовчанка. Адам не вмів брехати, вона знала його досить добре. Єдине, що він їй сказав, це те, що помилявся щодо того, що мама в когось закохалася. Він напевне знає, що нічого такого не було. І знай повторював, що мамі треба було поїхати й залагодити якусь важливу справу. <...>

III

<...> Торговий центр уже прикрасили до свят, хоча була ще тільки середина листопада. Ялинкові кулі, свічки й пластмасові Миколаї заохочували купувати подарунки. Від самої думки про Різдво Лінці ставало сумно. Може, мама до того часу повернеться? І куди вона, власне, поїхала?

Раптом у вітрині відбилосся знайоме обличчя. Каська? Лінка озирнулася.

— Привіт.

— Ой, привіт. Познайомся... це мої... батьки, — Каська ледь помітно завагалася.

Касьчині тато й мама виглядали привітними. <...>

Дівчата пішли не до кав'ярні, а до фастфуду. І там Каська їй сказала.

— Вони мені не справжні батьки.

— Як це? — Лінка замалим не вдавилася.

— Та так. Спершу я не хотіла нікому казати, аби ніхто не знав, що я не така, як усі, але ж я однаково вирізняюся, га? І так видко, що я із сиротинцю.

— Із сиротинцю?

— Ну, з дитячого будинку. Ти не знала?

Каська провела в дитячому будинку все життя. Маленькою вона мріяла, що колись прийде якась вродлива золотокоса пані в блакитній сукенці й з-поміж усіх дітей вибере саме її. Проте ніхто її не вибирав. Дитиною Кася дуже хворіла, невідомо було, чи вона взагалі ходитиме. Тому ніхто не хотів її брати. А потім, коли стало зрозуміло, що з нею все гаразд, дівчинка була завелика. Скільки ж вона проплакала, що не матиме батьків.

— Доки ти там, неважливо, що коли тебе хтось всиновить чи вдочерить, то це не будуть твої справжні батьки, бо справжніх або нема, або ж вони від тебе відмовилися. Мрієш про власний дім, про когось, хто

належатиме лише тобі. Я вже думала, що ніколи цього не дочекаюся. Не знаю, чому вони вибрали мене.

— Може, не люблять малих дітей?

— Може й так. Моя... мама, мабуть, хотіла знайти собі подругу, з якою можна буде купувати одяг, ходити до кіно, ну, сама розумієш. Ну, і вони вже немолоді, може, боялися, що коли візьмуть малу дитину, то ніхто їм не повірить? Я оселилася в них перед самими канікулами. Разом переїхали до нової, більшої квартири. Здається, вони хотіли почати все спочатку. Тому я називаю їх мамою й татом, щоб усі думали, що це мої батьки.

— А твої справжні батьки? — наважилася запитати Лінка.

— Не знаю. У дитбудинку ні про що не можна дізнатися. Це заборонено, — вона завагалася. — Та одного разу я дещо підслухала. Здається, моя мама від мене відмовилася. Не хотіла мене, бо я була хвора.

IV

Лінка не могла перестати думати про Каську. Як воно бути без батьків? І раптом відчула несподіваний страх. А що, коли мама не повернеться? Може, усе так, як спершу казав Адам, може, мама з кимсь познайомилася й переїхала до нього? Навіть, якщо вітчим і переконував її, наче причина маминого виїзду не в цьому, хіба Лінка могла йому повністю довіряти? Може, мама народить собі ще одну дитину, а її залишить тут назавжди? Або в якомусь дитячому будинку. Адже Адам їй не рідний батько. А якщо вона стане нікому непотрібною, і потрапить до сиротинцю?

Спогади не давали їй спокою. Весь час поверталися уривки розмов, якісь картини. «Я мушу більше довідатися про своє дитинство», — вирішила вона. Лінка відчувала, що в цьому криється якась таємниця. Вона боялася того, про що може дізнатися, та усвідомлювала, що коли чогось не зробить і не визнає, що було причиною її кошмарів і сонних видінь, то ніколи не заспокоїться. А може, таким чином довідається, де її мама? <...>

-
- Чому Лінка перестала вчитися? Які думки її хвилювали?
 - Поясніть, про що найбільше мріяла Лінка?
 - Поміркуйте, які проблеми порушує автор у розповіді Каськи про дитячий будинок.
 - Чому спогади про дитинство не давали Лінці спокою?
-

ГРУДЕНЬ

<...>

XI

<...> Лінка із цікавістю піднімалася стрімкими сходами кам'яниці. Вона ніколи не була в Адріана й віддавна хотіла побачити, як він живе. Контраст між довоєнним помешканням із високими стелями й будинком, з якого вона щойно повернулася, був приголомшливий. У квартирі панував симпатичний розгардіяш. Скрізь лежали книжки й диски. <...>

Їй страшенно подобалося, як малює Адріан: хоча все це було виконане олійними та акриловими фарбами, картини здавалися такими тендітними, немов акварелі. Адріанові подобалися вулиці під дощем, повні розмитих парасольок. На багатьох полотнах був куточок вулиці Хмельної, Лінка здогадалася, що хлопець малював це на заняттях у ліцеї. Раптом у неї вихопився здивований вигук: вона побачила картину, на яку Адріана явно надихнула її фотографія. Лінка посміхнулася, подумавши, що він справді використав позичене фото. Та це була не остання несподіванка. Перегорнувши кілька наступних робіт, на яких видніли різні вулиці й будинки, Халіна побачила на картині чиясь обличчя. У дівчини були каштанові кучері, гарні сіро-блакитні очі, повні вуста. Це було її обличчя! Адріан намалював її портрет! Скрипнули двері, Лінка відскочила від картин мов обпечена. Адріан обережно ніс дві чашки.

— Пробач, що так затримався. Електричний чайник зіпсувався, а у звичайному вода страшенно довго не закипає. Глянув на неї. Лінці здалося, що він удає, ніби не помічає її хвилювання. Чи бачив він, як вона роздивлялася його роботи? А може, сам їй покаже? Цікаво. Кава з кардамоном смакувала чудово. Розігрівала й додавала сил. Якраз те, що треба в новорічну ніч. <...>

СІЧЕНЬ

<...>

II

Каська й не думала просиджувати в джакузі. Вона вже вкотре невтомно додала басейн гарним кролем. Лінка спершу намагалася не відставати, проте швидко здалася. Її незграбна «жабка» у порівнянні з умінням подру-

ги виглядала, мов прогуляночка літньої пані проти бігу стаера. Нарешті обидві справді опинилися у ванні з бульбашками.

— А ти класно плаваєш.

— Дякую. Плавання мене врятувало.

— Урятувало?

— Я ж тобі розповідала, що хворіла? Тобто, що народилася хворою. Дитячий церебральний параліч.

— Що це таке?

— Кисневе голодування мозку під час пологів. Дехто після такого залишається калікою на все життя, у декого залишаються якісь проблеми, як-от у мене. Усі думали, що я не ходитиму. Коли я була маленькою, зі мною проводили дуже інтенсивні реабілітаційні заняття, а потім я навчилася плавати. Лікарі дивувалися, що це дало такий чудовий ефект. Кажали, що це диво. Від паралічу й сліду не залишилося, мабуть, плавання дуже мені допомогло.

Каська зручніше вмостилася на пластмасовому стільчику. Лінка придивилася до подруги. Вона була дрібненька й непоказна, але під купальником вимальовувалися тверді, мов сталь, м'язи.

На мить Лінці здалося, що в її подруги на плечі тату, та за хвилину вона збагнула, що це родима плямка.

— Яка в тебе родимка смішна. Як сердечко.

— Ага, така плямка. Можу вдавати, що я собі це витатувувала на пам'ять про якогось коханого, — засміялася Кася. <...>

БЕРЕЗЕНЬ

<...>

II

<...> І перш ніж Адам устиг отямитися й заперечити, щоб вона не ходила ночами, Лінка вже зачинила за собою двері. Адріан чекав біля будинку, тупцюючи від холоду. Щоправда, погода була майже весняною, та цього разу «майже» відчувалося помітно. Березневі ночі нічим не відрізнялися від лютеневих. Морозець був добрячий.

— Це виявилось не так просто, — почав Адріан, розтираючи замерзлі щокі. — На щастя, я часто приходжу до батька, коли той чергує, тож нічого не запідозрив, але довелося почекати. Батька викликали у зв'язку зі складним випадком. Спершу я шукав карточку дитини із прізвисьцем,

як у тебе, але марно. Тоді знайшов документи твоєї мами й інформацію про пологи. Потім за датою шукав документи дитини. Я думав, що їх немає, але вирішив переконатися. Крім того, я ж не знав, чи в тебе прізвище батька чи матері. Оскільки документи зберігаються в хронологічному порядку, це було не дуже складно. Я відклав дітей, які народилися вчасно. Їх виявилося небагато. На щастя, це невелика лікарня. Слухай, дівчинка на ім'я Катажина... Прізвище Печериця тобі знайоме?

— Ні, — похитала головою Лінка.

— Цій дівчинці поставили діагноз «дитячий церебральний параліч». І це була єдина хвора дитина, яка народилася того дня.

— Але бабуся говорила щось про ваду серця, а не про ДЦП. Ні, неможливо, щоб це була вона... Може, ваду викрили не відразу?

— Не знаю. Я не міг забрати всі ці папери, це дуже небезпечно.

— Ну, а... — Лінка мусила про це запитати. — Там була якась інформація про те, коли вона померла?

— Так отож. Оце мене й здивувало найбільше. Немає. Є документи за кілька місяців, а потім з'являється інформація про те, що дівчинку виписали з лікарні.

— Виписали!

— Саме так. Тобто вона була жива й здорова, якщо її виписали.

— Тоді тим більше, це не вона.

— Лінко... А я переконаний, що це таки вона. У карточці твоєї мами, де інформація про пологи, є не лише стаття дитини, але й вага при народженні й бали по шкалі Апгар... Балів небагато, всього чотири. Я порівняв. У карточці цієї дівчинки все те саме.

Лінка здригнулася. Не може такого бути. Це якась помилка. Вона більше нічого не розуміла.

— Отже, не хворе серце, а ДЦП... Однокласниця якось мені про таке розповідала, у неї теж було ДЦП у дитинстві. Якраз вона із цього видряпалася, але, кажуть, що це дуже небезпечна недуга. Може, її виписали з лікарні, а потім стан дівчинки погіршився? Певне, так і сталося... А бабуся могла не все знати. Але чому в неї таке прізвище? Може, у карточці помилка? Дитина повинна мати прізвище батька або матері. Інакше не буває.

— Лінко, не знаю, як тобі й сказати... У документах відзначено контрольні візити протягом кількох наступних років. І записи свідчать, що в неї не було погіршення, навпаки...

— Що це значить?

Лінка похолола.

— Це значить, що твоя сестра зовсім не померла, принаймні не протягом кількох перших років, хіба що в документах помилилися або ми десь не там шукаємо.

— Господи, невже мене стільки часу дурили?

— Я б цьому не здивувався. Мене теж ошукували. Колись розповім, якщо захочеш. А тепер тобі точно треба йти.

І кивнув убік, бо від будинку до них прямувала темна постать. Лінка квапливо помахала Адріанові й побігла до Адама.

— Що це за хлопець? — запитав Адам уже вдома.

— Знайомий.

— Ти зустріла знайомого, вийшовши опівночі із собакою?

— А яка різниця, котра година?

— Халінко... Добре, що твоя мама цього не бачить, вона б страшенно рознервувалася. На щастя, вона вже заснула.

— Та невже. Мамі до мене байдуже, та й годі. Тобі теж раджу мною менше цікавитися.

У ній раптом зродився бунт. Почуття, причини якого Лінка знала, проте наслідків не могла передбачити. Але всієї цієї брехні було вже забагато.

— Окей, я домовилася зустрітися зі знайомим біля будинку, хотіла поговорити. Про що — цього сказати не можу, так що не розпитуй. Було би прекрасно, якби ви нарешті перестали мене ошукувати. Ви очікуєте, що я завжди говоритиму правду, питатиму дозволу, буду слухняною дівчинкою, а самі приховуєте якісь свої таємниці. Годі! Я однаково про все довідаюся, ніхто мене не зупинить!

Адам сидів, витріщивши очі.

— Ліночко, заспокойся. Я чесно не розумію, що трапилося.

— Ти хочеш сказати, що нічого від мене не приховуєш? Правду про несподіваний мамин від'їзд, її тривалу відсутність, дивне повернення? Не замовчуєш жодних родинних таємниць?

Адам стиснув вуста й нервово глянув на фіранку, що тріпотіла від протягу.

— Ліночко, мама заборонила мені будь-що розповідати про певні речі, та може, це неправильно... Може, краще тобі знати. Коли ти була маленькою, мама народила другу дитину, але дівчинка померла при народженні. Мама дуже важко це пережила. Потрапила до лікарні. У неї була депресія... Нещодавно хвороба знову озвалася. Мама поїхала лікуватися до Кракова. Вона не хотіла тобі розповідати, боялася, що...

— Чого? Що я вважатиму, що вона здуріла, бо лікується в психушці?!
— Це така сама лікарня, як будь-яка інша, — тихо мовив Адам. — Не кричи так, я не хочу, аби вона прокинулася.

— І це все?

— Не розумію.

— Це все, що ви від мене приховували?

— Тебе це не дивує?

— Ні. Я про це знала.

— Ти про все знала?

— Майже. Про те, що поїздка за кордон виявилася психіатричною лікарнею, може й ні, але мене вже нічим не здивуєш. А про дитину знала. Бабуся мені розповіла. Щоправда, за її версією, у дитини був порок серця, але це вже деталі. Є ще й третя версія... — Лінка замовкла.

Їй кортіло розповісти Адамові про Адріанові пошуки, але треба було добряче подумати.

— Третя версія?

— Ні, нічого такого, забудь про все, що я тобі сказала. А ця лікарня... маму вилікували? Тобто... вона туди більше не повернеться?

— Сподіваюся, що ні.

Лінка довго вовтузилася в ліжку, намагаючись заснути, їй так цього хотілося, бо дівчина вважала, що сон інколи може вирішити всі проблеми й здатен вилікувати. Завжди, варто було їй рознервуватися або схвилюватися, сон приносив їй відчутне покращення. Але сон не приходив. Знову й знову лунали в голові бабусині слова...

«Вона прожила лише кілька днів... Вада серця... Жодних шансів...»

І Адамові...

«Померла при народженні...»

А тоді Адріанові.

«Дитячий церебральний параліч...» <...>

КВІТЕНЬ

<...>

VIII

Наступного дня вона поділилася своїми сумнівами з Адріаном. Віднедавна в неї з'явилася звичка забігати до нього після школи. Ноги самі несли її до Адріанового дому, і хлопець, мабуть, теж на неї чекав, бо зовсім не дивувався, угледівши її на порозі.

— Яюсь ти зашвидко здаєшся, — сказав він. — Треба мати більше інформації. А ти пробувала шукати публікації? Шукала деінде людину, якимсь чином пов'язану з польською філологією? Або взагалі з університетом? Почекай, зараз спробуємо.

Сів перед комп'ютером і підсунув Лінці другого стільця, знявши з нього попередньо купу одягу й книжок.

— Глянь, — і набрав у пошуку слова «Печериця університет». Із кількох тисяч результатів відразу зауважив перше: «Єжи Печериця Кафедра слов'янського мовознавства Варшавський університет чергування протягом весняного семестру...»

— Попався, голубчик, — Адріан потер руки.

— Я гадала, що мама вчилася в Кракові, — замислено озвалася Лінка.

— Але дисертацію могла писати тут. Певне, приїздила час від часу.

Лінка пригадала фотографію із Саського саду. Авжеж. Мабуть, батьки тоді поєднали поїздки до Варшави із працею над дисертацією. Усе дедали прояснювалося, ставало зрозумілішим.

Адріан міркував уголос.

— Що ж, підіб'ємо підсумки. У твоєї мами був роман із цим викладачем...

— Який роман? У моєї мами? Ти що, здурів?

Лінка обурилася. Що це він верзе?! Та як він сміє?! Адже невідомо, що насправді сталося. Це явно випадкова збіжність!

— Халінко, — лагідно сказав Адріан, узагалі не звертаючи уваги на її гнів.

Лінка й не підозрювала, що їй може сподобатися, коли її так називатимуть, але в устах Адріана це звучало дуже приємно. Але вона таки мусила висловити все, що її так зачепило.

— Не забувай, що це моя мама, про яку ти, власне, нічого не знаєш, а тим більше про те, що тоді сталося!

— Пробач. Звичайно. Ми справді нічого не знаємо. Я не засуджую твою маму. І взагалі більше нікого не засуджуватиму... Я просто це припустив... Заспокойся. Ти напевне про все у свій час дізнаєшся, і що б це не було, ти це переживеш, повір мені. А навіть якщо в мами й був роман? Або якась любов? То й що? Кохання не завжди розсудливе, і не всі можуть із цим упоратися. <...>

ТРАВЕНЬ

<...>

V

Наступний тиждень минув у роздумах, що з усім цим робити. Адріан уважав, що дівчині слід дати спокій і припинити пошуки. Якби Лінці вдалося якимсь дивом знайти сестру, то це лише вивело б її з рівноваги. Якщо тепер їй гарно живеться, а воно напевне так і є, то нащо переслідувати її кошмарами з минулого? Лише недавно їм з Адріаном спало на думку пошукати в інтернеті Каську Печерицю, але такої людини не було. Вона могла змінити прізвище... Незрозуміло було також, що робити з гаданим батьком дівчини. Звернутися до нього? А може, спершу слід поговорити з мамою? Але як? Мама була в дивному стані. Останнім часом багато спала. Адам сказав, що вона на лікарняному. Але ж мама не хвора? Халіна страшенно непокоїлася. Після нетривалого покращення, мама знову наче падала в прірву.

Аби бодай ненадовго відволіктися від думок, які її переслідували, Лінка вирішила зробити фотографії на конкурс. Почувалася ніяково. У неї було стільки часу, а вона за все береться в останню мить... До кінця червня залишалося не так багато. Лінка не сподівалася, що це має якийсь сенс, але вирішила все-таки спробувати. Принаймні протягом тижня вона не муситиме думати про дитячий будинок і пана Печерицю. Якщо не спробує, Адріан на неї сердитиметься. Він увесь час доводив, що це для неї шанс, і їй неодмінно треба узяти участь у конкурсі, а вона лише притакувала. Якщо Лінка цього не зробить, Адріан подумає, що вона справжня ідіотка. Щоправда, не варто перейматися тим, що собі подумає Адріан, це ж лише друг, але... Здається, їй усе-таки залежало на тому, щоб він не думав про неї погано. Хоча й не розуміла, чому. <...>

ЧЕРВЕНЬ

<...>

I

Лінка зрозуміла, що мріє побачити Адріана. Вона знала: останній тиждень, протягом якого не зробила жодної фотографії, попри блискуче продуману фотосесію, був лише свідченням того, що з нею коїться щось погане. Як вона могла бути такою дурепою? Як їй могло здаватися, що вона

нічого до Адріана не відчуває? Лінка так сумувала за ним, аж до болю. Від однієї думки, що може ніколи більше його не побачити, Халіна відчула, ніби летить у прірву. І на дні цієї прірви було море її сліз. Заплакана, розпачливо обіймаючи якогось із плюшевих Каєвих ведмедиків, котрий невідомо як з'явився в її ліжку, вона нарешті заснула. <...>

III

<...> Вона дедалі сильніше сумувала за ним. Кортіло подзвонити або надіслати Адріанові есемеску. Розповісти, як вона склала випускні в гімназії. А тоді з'являлася інша думка. Що він і сам міг би зателефонувати, поцікавитися, чи підтвердилися його передбачення. Так... Проте Лінка й сама розуміла, що більше не може на це розраховувати.

Її переслідували різні почуття. Смуток. Відчуття втрати. У неї більше не було найщирішого друга, того, хто знав її краще, ніж вона сама, розумів і завжди приходив на допомогу. Лінка місця собі не знаходила. Лічила дні. Дванадцять. Тринадцять. Чотирнадцять. Знала, що може бути запізно, але шанс іще залишався. Може, якщо вона попросить пробачення за свою поведінку, усе буде, як раніше? Але не наважувалася. Єдине, на що ставало сил, це не виказувати себе в школі. Та повернувшись додому, Лінка вибухала риданнями, щойно зачиняла за собою двері власної кімнати.

На щастя, удома ніхто не допитувався й не чіплявся. Мама раптом запалилася бажанням зробити в хаті ремонт, і постійно передивлялася журнали про дизайн та інтер'єри, їздила до будівельного супермаркету вибирати кахлі й душову кабінку. Адам, хоча й не був у захваті, але слухняно дозволяв пояснювати йому відмінність між керамогранітом і теракотою. Найважливіше, що мама явно почувалася краще, і Лінка, яка справу своєї сестри, дитбудинку й інших таємниць відклала на потім, боялася, що якби мама дізналася про її пошуки, то хвороба могла би знову повернутися. Лінка не забула, що сказав їй Адріан. Та наразі вона однаково думала лише про одну річ. Точніше, про одну людину...<...>

IV

У день Адріанового від'їзду вона прокинулася на світанку. <...> Коли Халіна вбігла до зали в першому терміналі і, бажаючи подумки, щоб це було тут, глянула на табло, вона полегшено зітхнула. Її літак, тобто літак Адріана, виблискував сріблястим силуетом на синьому тлі. До відльоту

залишалася майже година. Лінка сподівалася, що Адріан стоїть у черзі з багажем і ще не пройшов крізь рамку...<...>

— Я прийшла... прийшла... прийшла попрощатися.

Запала мовчанка. Обое дивилися одне одному в очі, а повітря довкола аж вібрало від напруги. Навколо них подорожні квапилися, постійно лунали оголошення про те, щоб не залишати багажу без нагляду, проте Лінка й Адріан не чули нічого, що відбувалося навколо них, продовжуючи вдивлятися одне в одного. Їх ділило не більше, ніж двадцять сантиметрів, але здолати цю відстань було значно складніше, ніж усю дорогу до аеропорту, важче, ніж весь шлях літаком, який незабаром мав забрати Адріана до далекого Лондона.

— Мені вже треба йти.

— Ага.

І продовжували стояти нерухомо.

А тоді Лінка наважилася: «Раз козі смерть! Не знаю, чи можна так робити, але якщо я виглядатиму, як ідіотка, нічого не вдієш. Він однаково виїздить, ніхто не довідається». Наблизилася до Адріана й обійняла його за шию. За мить відчула його руки на своїй спині. Так вони й стояли, притулившись, а тоді Лінка несміливо торкнулася його волосся, відгорнула пасмо за вухо.

— Пробач мені, — прошепотіла вона. — Мабуть, я повна ідіотка, але... здається, я тебе кохаю. Тобто, справді кохаю. <...>

VII

Каська знову запропонувала піти до басейну. У таку погоду щось краще й придумати годі. Крім того, Лінка хотіла поговорити з Каською про свій фотографічний проект і вмовити подругу позувати їй. Дівчата зручно вместилися на ліжку в Лінчиній кімнаті, і хрупали чипси. Треба ж було якось підкріпитися перед плаванням. Лінка розповідала Касі про свою ідею фотосесії. Їй було трохи ніяково, що спершу вона фотографувала Наталію. Але вирішила бути відвертою. Каська повинна знати, як багато значила для неї Наталія, і що їй, Лінці, було зле, коли вони так посварилися. Проте Каська аж ніяк не образилася. Навпаки, цікавилася, як виглядала Наталііна фотосесія, тож Лінка розповіла Касі про павичів.

— Я люблю Наталію, і рада, що ми з'ясували певні речі. Сподіваюся, згодом ми зможемо дружити втрьох. Крім того, вона більше не закохана в Міхала.

— Чесно?

— Вона закохалася в іншого.

Кася polegшено зітхнула.

— А взагалі цікаво, коли Міхал нарешті наважиться запросити тебе на побачення? — поцікавилася Лінка.

— Так ото ж. Якщо доведеться років із десять почекаати, то я справді не знаю... Та повернімося до фотографій. Де ти збираєшся мене фоткати?

— Де хочеш. Це мусить бути якесь дуже важливе для тебе місце.

— Ти ж знаєш, яке місце для мене найважливіше...

— Яке?

— Дитячий будинок. Ну, але туди ми не поїдемо, задалеко.

— Задалеко?

Лінка подумала, що їй не дуже хочеться робити фотографії біля дитбудинку. Після останньої поїздки до Кракова це місце асоціювалося в неї із сестрою, котру, як їй гадалося, вона втратила назавжди. Лінка уявляла, що може, зустріне її коли-небудь на вулиці, і відразу знатиме, що це — вона. Адже це можливо! Мабуть, вони схожі, а таке волосся, як у неї, трапляється рідко, тож може, колись... Звісно, можна було би шукати її через оголошення, але вона не знала, чи варто порушувати сестрин спокій. Усе це надто складно. Але в Каськи, звісно, своя історія, і свій дитбудинок. Власне, що значить «задалеко»? Де цей будинок? Вона ніколи не розпитувала Каську, бо про її життя до зустрічі в гімназії вони взагалі не розмовляли. Ну, хіба що та розповіла колись історію про куховарку, яка вміла подобатися всім чоловікам. Лінка не хотіла ятрити ран і нагадувати про минуле, та коли вже Кася сама про це заговорила...

— А де цей дитбудинок, невже так далеко? Та доїдемо якось, не перебільшуй...

— Ти збираєшся їхати до Кракова, щоб мене фотографувати?

— До Кракова?

Нічогенький збіг обставин! Лінка відчула, що зблідла...

— Лінко, що з тобою? Та ж кажу, що до Кракова. Шкода, що я раніше не знала про твій проект, я там була нещодавно. Хотіла побачити кількох подруг, батьки відвезли мене в середу, у школі якраз нічого цікавого не відбувалося.

— То он, чому тебе не було... Що ж, певне, справді, занадто далеко...

— Мені чесно шкода, я навіть подумала в середу, що й ти могла би поїхати з нами, бо цей дитбудинок... Це ж усе моє життя! І він так роман-

тично виглядає. Такі високі вікна, він із червоної цегли, і там ще такий фонтан, ну просто як у кіно... зачекай, фоток у мене немає, але є ескіз, хочеш, покажу?

Вона витягла з торбини малюнок і простягла подрузі. Лінці аж зле зробилося. Вона ледве чула, що говорить Кася, насилу розуміла уривки фраз і сприймала те, що побачила на папері... Цегла... фонтан... І раптом залунав дитячий сміх. Недавно Халіна встановила собі такий рінгтон.

— Алло?

— Добридень, це Хелена Мазур. Як нігті, тримається лак?

Що? Лінка довгенько не могла збагнути, із ким розмовляє. Нарешті пригадала собі блондинку з яскраво-рожевим манікюром.

— Ой, він був чудовий, але довелося змити, ви ж розумієте, не можна було так з'явитися в гімназії...

— Та я дзвоню, бо ти просила зателефонувати, як я щось довідаюся, а твоя подруга саме була в нас позавчора. І виявилось, що вона тепер живе у Варшаві. Задоволена, щаслива. Десь у центрі мешкає. Ото й усе, що вдалося дізнатися, я трохи намагалася розпитати, але це все, що я змогла. Може, це допоможе тобі якось її розшукати.

— Здається, — повільно промовила Лінка, — я вже її знайшла...

— Кого знайшла? — із цікавістю запитала Каська, коли Лінка, подякувавши співрозмовницю, вимкнула мобільник.

— Тебе, — відказала вона тихо й зазирнула Касі просто в очі. — Тобі прізвище Печериця про щось говорить?

— Це моє прізвище. Тобто, колишнє. А що? Що таке...? — дивилася на Лінку, нічого не розуміючи.

— Не знаю, як тобі це сказати...

Вона й справді не знала. У роті пересохло. Лінці здавалося, що це через спеку в горлі наче все вигоріло, і вона не може видушити із себе жодного слова, не кажучи вже про якусь доладне речення. Те, яке нарешті треба було проказати.

— Здається, що ми з тобою сестри.

Запала тиша. Лише забутий чайник висвистував на плиті.

— А що це у вас діється? Та вимкніть цей чайник, бо згорить! Що ви хотіли? Чаю?

Хоча мама й почувалася нині явно краще, та вона зовсім не помітила, що дівчата якось дивно поведуться.

— А що ви взагалі робите?

— Ми саме збиралися піти до басейну... Але Кася почала мені розповідати про...

Лінка сама не знала, нащо це говорить. Відчувала всередині страшенне напруження, щось от-от мало прорвати греблю почуттів. Каська мовчала.

— То переодягніться в купальники, усе-таки кілька хвилин можна заощадити, — продовжувала базікати мама, не слухаючи доньку. — А у твоєї подружки є якийсь нормальний купальник? Бо той твій відкритий уже не годиться...

— Вона мені саме розповідала про дитячий будинок, де досі жила.

— У мене... спортивний купальник... може, глянете? Він на мені, — перебила її Каська.

Мама зблідла й підійшла до Касі. А тоді все відбувалося, наче в сповільненій зйомці. Мама глянула саме туди, куди треба. А коли побачила, закрила уста долонею, наче боялася щось сказати... Лише трохи згодом, наливаючи окріп до порожнього чайничка й продовжуючи тримати в руці торбину із продуктами, сказала:

— Ця родимка... ця родимка... Невже це правда?

VIII

<...>

— Мамо! Чому так рано?

— Зовсім не рано, уже шоста.

— Я просто не стежила за часом перед цим компом.

— А що там у тебе цікавого?

— Та нічого, — Лінку раптом усе почало дратувати. Невже знову доведеться вдавати, наче вона шукає інформацію про Складовську-Кюрі? — Нічого в мене цікавого, яка різниця, ти мені теж нічого не розповідаєш, то і я тобі нічого не скажу, зрештою, тобі це однаково байдуже.

І вимкнула комп'ютер.

— Як це байдуже, я так за тебе хвилювалася, не кажи так!

— Справді? А вона? А Каська? Вона тебе обходила? Як ти так могла? Чому ти віддала її, а не мене!

— Донечко...

— Що, вона була хвора, і ти її не хотіла? І хто такий цей Печериця? І чому батько загинув? А може, він не був моїм справжнім батьком, може, мій тато теж який-небудь професор?

Лінка розридалася. Зіщулилася на ліжку й більше не дивилася на маму, не хотіла її слухати, бо й так не вірила, що нарешті почує історію свого та її життя і щось зрозуміє.

— Я писала дисертацію, — тихо мовила мама. — Отак ми познайомилися. Кілька разів зустрілися. Це не було щось серйозне, але... Тоді в нас із твоїм батьком був поганий період. Ми часто сварилися, розумієш, грошей постійно бракувало, я весь час займалася наукою. Це було як запарочення. Але я завагітніла.

Лінка мовчала. Боялася ворухнутися, щоб не урвати маминої розповіді.

— Я знаю, що ти напевне цього не розумієш. Я й сама не збагну, як могла...

— Може, я розумію, — тихо озвалася Лінка.

— Батько не знав, зрадив, коли я сказала про дитину. Із тим я зустрілася опісля лише раз. Приїхала до Варшави сказати йому, що не писатиму дисертації. Бо в мене буде друга дитина. Він не знав, що то його... Вагітність була вже добре помітною.

— І тоді тато зробив це фото...

— А потім батько дізнався. Ми пішли на гриль на знайомих. Моя однокурсниця напилася й усе вибовкала. Батько сів до машини, а він же пив пиво... Я тоді мала вести машину, бо через вагітність не пила алкоголю. Не знаю, куди він їхав, але почалася гроза. Машину занесло на мокрій дорозі... А потім на похороні...

— У тебе почалися пологи.

— Звідки ти знаєш?

— Мені це снилося, мамо. Усе це мені снилося. Чому...

— Чому я її віддала?

Мама почала ходити по кімнаті.

— Не знаю, як тобі це сказати. Це складно. Я...

— Я тебе не засуджую.

— У мене зовсім не було сил. Вона народилася передчасно, із дитячим церебральним паралічем. Два тижні провела в інкубаторі. Я розказала йому, її батькові. Він її признав, дав своє прізвище. Сказав, що плататиме гроші, але не хоче нас ніколи більше бачити. Розумієш, у нього була родина... Пізніше я сказала йому, що дівчинка померла. Я не хотіла мати з ним нічого спільного. А їй потрібен був догляд. Я боялася, що не впораюся... Була ти, а я перетворилася на тінь людини. Не мала сили, щоб підвестися

й піти до лікарні. Нічого не їла. Не знаю, навіщо я підписала ті документи. У мене зовсім не було сили.

— А бабуся?

— Бабуся? Не засуджуй її. Вона любила мене й бачила, що зі мною діється. Я не могла дати ради із собою, що вже говорити про дитину. У неї теж не було сили, не здолала би возити малу на реабілітаційні заняття, а крім неї в мене нікого не було. Потім, коли я це підписала й повернулася додому... Що було далі — не пам'ятаю. Знаю лише, що тебе хтось завів до Сороцька, а я, здається, намагалася... Наковталася якихось таблеток. Потрапила до лікарні.

— Тепер ти знову там була...

— Розумієш, потім я хотіла її знайти. Але в мене була глибока депресія, лікарі не хотіли визнати, що я із цим впораюся. Хоча я відійшла, отримала другу освіту, знайшла гарну роботу... Усе не так просто. Потім зустріла Адама й намагалася про все забути.

— І ти нічого йому не сказала.

— Ні. Я боялася, що він мене покине. Був Кай, була ти, запізно, аби щось говорити, але потім це знову повернулося. Розпач, докори сумління. Я поїхала до Кракова, спершу з Каєм.

— Два роки тому.

— Так. А потім сама. Сиділа біля входу до дитбудинку й дивилася, як діти виходять до парку. Я навіть не знала, як вона виглядає. Нарешті довідалася, що її вдовчерили, а я ж думала... Думала, що боротимусь за неї, може, ще не пізно. Хотіла вам про все розповісти... Але не вдалося. І тоді все повернулося. Довелося знову лягати до лікарні, бо я не могла це подолати.

— Мамо...

— Що?

— Дякую, що ти мені про все це розповіла.

Мати глянула на доньку сповненими сліз очима.

— Знаєш, я відчуваюся так, наче хтось зняв з мене страшенний тягар. Підійшла до Лінки й обняла її. І знову розплакалася.

— Усе буде добре, мамо. Усе буде добре, от побачиш.<...>

(Переклад Б. Антоняк)¹

¹ Текст надруковано за виданням: Ягелло Йоанна. Кава з кардамоном. Роман /пер. з польської Б. Антоняк. — Львів: Урбіно, 2016. — 240 с

- Що відкрила для себе Лінка, перебуваючи в домі Адріана?
 - Яке диво сталося з Каською?
 - Поміркуйте, чому Лінка весь час переконувала себе, що Адріан для неї — лише друг.
 - Як Лінка дізналася, що Каська її сестра? Прокоментуйте її почуття.
-

ПІДСУМУЙТЕ ПРОЧИТАНЕ

- Визначте жанровий різновид роману Й. Ягелло.
- Поясніть символічне значення назви твору.
- Поясніть, у чому полягає своєрідність сюжету роману Й. Ягелло «Кава з кардамоном».
- Які проблеми порушує письменниця у своєму романі?
- Прокоментуйте, як у романі автор розкриває взаємини між учнями і вчителями.
- Поміркуйте, у чому полягає суперечність характеру Лінки.
- Простежте роль портрету в романі. За допомогою яких художніх деталей він створюється?